

Ideal Teacher's Characteristics from Students' Viewpoint at Abadan Faculty of Medical Sciences

Farkhonde Hayati*: Faculty member, Nursing department, Faculty of Nursing, Abadan Faculty of Medical sciences, Abadan, Iran.

Farzaneh Hayati: M.A. in Teaching English, Ahvaz Jundishapur University of Medical sciences, Ahvaz, Iran.

Samaneh naeimi: Student, Nursing department, Faculty of Nursing, Abadan Faculty of Medical sciences, Abadan, Iran.

Abstract: Evaluation of professors is one of the most important strategies for improving the educational quality of universities. The purpose of this study was to evaluate professors' performance based on the viewpoints of students at Abadan faculty of Medical Sciences. This descriptive study was conducted on 351 students that those participants were selected by multistage sampling method and they responded to demographic and good teacher researcher-made questionnaires. The data analysis was done using descriptive statistical methods and chi-square by the software SPSS version 22. The professors' scientific Characteristics with a mean of 0.515 ± 4.2697 were the most important factors in the evaluation; moreover, personal characteristics with a mean of 4.1560 ± 0.364 and professional characteristics with a mean of 3.6961 ± 0.446 were the next priority. In scientific characteristics section "Scientific Capacity and Power of Understanding by Professor" with a mean of (4.4530 ± 0.616) , and in the Professional Characteristics section "Allocating time to students while teaching" with a mean of (4.5726 ± 0.507) , and in the individual characteristics section "respectfulness and respect for the student" with a mean of (4.3675 ± 0.554) had the highest score. In spite of the importance of the faculty's academic ability and among all items, the students' break time had the highest mean of (4.5726 ± 0.507) . According to the results, teachers need to be aware of the importance of upgrading their professional skills, hence they can identify and eliminate the weaknesses in the teaching process.

Key words: Evaluation, Good Teacher, Students' Viewpoint.

*Corresponding author: Faculty member, Nursing department, faculty of Nursing, Abadan Faculty of Medical sciences, Abadan, Iran.

Email: farkhonde_hayati@yahoo.com

مقدمه

ارزشیابی به فرآیند نظام دار یک موضوع اطلاق می-شود که برای بهبود و اثربخشی بیشتر برنامه و با استفاده از روش صحیح، اخلاقی و دقیق صورت می گیرد (توتونچی ۱۳۸۵). ارزشیابی آموزشی، نوعی بررسی توانایی های اساتید در آموزش به دانشجویان و همچنین بررسی نظرات و انتظارات دانشجویان از اساتید خود به منظور ارتقای کیفیت تدریس و برطرف کردن موانع آن است. (شکورنیا ۱۳۸۶). به عقیده نجفی (۱۳۸۷) ارزشیابی آموزشی فرایندی است که می تواند به طور منظم، علمی و عینی، اطلاعات مورد نیاز را از چرخه آموزش یعنی از مرحله تعیین نیازها و هدف گذاری تا برنامه ریزی، اجرا و نتایج برنامه های آموزشی در قالب رفتار و عملکرد، در اختیار تصمیم گیرندگان قرار دهد.

مدل های مختلفی برای ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت علمی وجود دارد که ارزشیابی توسط مسئولین، ارزشیابی توسط همکاران و ارزشیابی توسط دانشجویان و خود ارزیابی نمونه ای از آنهاست (مهدی نژاد ۱۳۹۳). در بیشتر دانشگاه های جهان پرسش از دانشجویان مهم ترین نحوه ارزشیابی کیفیت فرایند تدریس استاد است، این روش ساده و قابل اعتماد برای ارزشیابی اساتید غالباً برای ارتقای اساتید، پرداخت پاداش و غیره استفاده می شود (سگرز ۱۹۹۶). ارزشیابی استاد توسط دانشجو در نظام آموزش کشور، به عنوان بخش مهمی از فرایند ارزشیابی استاد است بنابراین به نظر می رسد لازم است اهداف، مراحل اجرایی، روند و بازده آن به درستی مورد ارزیابی قرار گیرد. شناخت دیدگاه دانشجویان در مورد ارزشیابی استاد و روش های اجرای آن می تواند راهنمای مفیدی برای اصلاح مشکلات موجود فراهم آورد. به علاوه، شناخت نقاط قوت و ضعف روند اجرای ارزشیابی، به برنامه ریزان آموزش کمک می کند تا با مشکلات و همچنین راهکارهای پیشنهادی آشنا شده و امکان اصلاح و ارتقای کیفیت آن را فراهم نمایند (شکورنیا ۱۳۸۴).

دانشجویان به دلیل حضور مستقیم در محیط آموزشی و با توجه به این که مصرف کنندگان اصلی برنامه های آموزشی هستند، نوع نگرش آنها در مورد ویژگی های اساتید در امر ارزشیابی می تواند بسیار مفید باشد (قدمی ۱۳۸۶). با این وجود، این ارزشیابی ها همیشه به راحتی مورد قبول واقع نشده اند. برخی از صاحب نظران ارزشیابی های دانشجویان را معتبر و روا دانسته و بعضی دیگر ادعا کرده اند که این ارزشیابی ها فاقد اعتبار و روایی بوده و دانشجویان نمی توانند قضاوت های مداوم در مورد اساتید داشته باشند. دانشجویان تا زمانی که چند سال از دانشگاه خارج نشوند، از تدریس خوب قدردانی نخواهند کرد؛ دانشجویان فقط دوره های آسان را می خواهند. در نتیجه تأکید بر ارزشیابی دانشجویی باعث افزایش مشکلات در ارتقای اساتید شده است، و کاشین (۲۰۱۱) ارزشیابی اساتید را بیهوده می-داند. کارایی این روش به عوامل زیادی از جمله مناسب بودن ابزار مورد استفاده و ارائه گزارش منصفانه دانشجویان از تدریس بستگی دارد (مهدی نژاد ۱۳۹۳). در مطالعه ای، ارزشیابی توسط دانشجو تا حدود زیادی بر بهبود تدریس در ابعاد مختلف اثر بخش بوده و سیستم ارزشیابی به عنوان یک معیار توانسته است برای رشد حرفه ای و کیفی تدریس از اهمیت ویژه ای برخوردار باشد (آربونی ۱۳۸۹). شکورنیا در مطالعه خود با عنوان "روند نتایج ارزشیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در یک دوره ده ساله"، به این نتیجه رسید علی رغم اینکه جامعه دانشجویان ارزشیابی کننده در طی این دوره متفاوت بوده است، با این وجود ارزشیابی ثبات داشته است. لازم است برای ارتقای نمرات ارزشیابی استادان در شیوه های آموزش مهارت های تدریس اساتید بازنگری شود (شکورنیا ۱۳۸۶).

در مطالعه محمودی صاحبی بیشترین امتیاز عملکرد آموزشی از دیدگاه دانشجویان ارائه جزوه درسی و پاسخگویی به سؤالات از طرف اساتید و کمترین امتیاز مربوط به پرسش مستمر از درس قبلی و استفاده از

امکانات آموزشی بوده است (محمودی صاحبی ۱۳۹۲). امینی در پژوهش خود دریافت بین مهارت‌های ارتباطی و عملکرد آموزشی استاد رابطه مستقیم وجود دارد (امینی ۱۳۸۹). در پژوهش نوبخت اجرای مقررات اداری، رعایت ظاهر فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو بیشترین امتیاز و کیفیت آموزشی، روش‌های اداره و کنترل کلاس در مرتبه بعدی ارزشیابی از طرف دانشجویان بوده است (نوبخت ۱۳۹۰). در مطالعه‌ای بالاترین میانگین نمرات به ترتیب مربوط به ویژگی‌های حرفه‌ای، علمی و فردی استاد بود، در بین ویژگی‌های حرفه‌ای " توانایی در تفهیم درس " در بین ویژگی‌های علمی "توان علمی و دانش استاد" و در بین ویژگی‌های فردی " صبر و حوصله و اخلاق خوب استاد" بالاترین نمره را به خود اختصاص دادند (شکورنیا ۱۳۸۴). رجبیان غریب (۱۳۹۳) معتقد است شناخت دیدگاه‌های دانشجویان در مورد میزان اهمیت ویژگی‌های کیفیت تدریس از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی در اختیار مسئولان و دست‌اندرکاران آموزش عالی قرار می‌دهد و از سوی دیگر، مدرسان خواهند توانست به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های آموزش و در نتیجه، ارتقای کیفیت تدریس خود بپردازند از آنجاکه اساتید رسالت مهم توسعه آموزش را بر عهده دارند؛ آشنایی با دیدگاه دانشجویان در رابطه با ویژگی‌های یک استاد خوب بی‌شک در فرایند تدریس آنها تأثیر بسزایی خواهد داشت. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان سال ۱۳۹۸ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، یک مطالعه توصیفی از نوع مقطعی است که در سال ۱۳۹۸ در دانشکده علوم پزشکی آبادان انجام شد. جامعه پژوهش دانشجویان پزشکی عمومی، پرستاری، اتاق عمل، هوشبری، علوم آزمایشگاهی، بهداشت عمومی، بهداشت محیط، مدارک پزشکی، فناوری اطلاعات سلامت، فوریت‌های پزشکی و کتابداری بودند.

روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای بود. ابتدا حجم نمونه بر اساس اهداف مطالعه و مطالعات پیشین تعیین شد (چرکزی ۱۳۹۱، براهویی ۱۳۹۲، اسماعیلی ۱۳۹۶). سپس حجم نمونه ی لازم از هر گروه آموزشی به روش نسبتی محاسبه شد. در هر گروه نمونه‌های مورد نظر به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ۳۵۱ پرسشنامه تکمیل گردید. معیار ورود و خروج به مطالعه شامل تمامی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان در نیمسال دوم تحصیلی ۹۷_۹۸ به غیر از دانشجویان ورودی جدید، انتقالی و میهمان بودند. جهت رعایت ملاحظات اخلاقی در پژوهش، به شرکت کنندگان در مورد محرمانه بودن اطلاعات و اینکه نتایج به طور کلی ارائه خواهند شد، توضیحات لازم داده شد. ابزار پژوهش را یک فرم جمع‌آوری اطلاعات و یک پرسشنامه محقق ساخته تشکیل می‌داد. فرم جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک شامل سؤالات سن، جنسیت، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی، وضعیت شغلی، و محل سکونت بود. پرسشنامه ویژگی‌های استاد خوب برگرفته از مقالات دیگر و افزودن مؤلفه‌های دیگری است (چرکزی ۱۳۹۱، نوایی ۱۳۸۹، شکورنیا ۱۳۸۴). برای تعیین روایی پرسشنامه از روش اعتبار محتوا استفاده شد که توسط ۱۰ تن از اساتید هیئت علمی روایی آن انجام شد، جهت اندازه‌گیری ثبات و پایایی پرسشنامه، در دو نوبت به فاصله دو هفته پرسشنامه ویژگی‌های یک استاد خوب به دانشجویان داده شد و الفای کرونباخ $0/86$ به دست آمد.

حجم نمونه لازم برای برآورد نسبت دانشجویان موافق (موافق و کاملاً موافق) با موارد ذکر شده در پرسشنامه ویژگی‌های اساتید با استفاده از فرمول و مقدار پارامترهای زیر محاسبه شد: $n = \frac{N Z^2 P(1-P)}{(d^2 (N - 1) + Z^2 P(1-P))}$ ، حجم نمونه ۳۰۹ نفر محاسبه شد. متغیرهای کمی به صورت میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر گزارش شده و متغیرهای کیفی نیز به صورت تعداد (درصد) گزارش شدند. نرمال بودن توزیع متغیرهای کمی با استفاده از آزمون-Shapiro

سوم گوپه" اجرای برنامه امتحانات مطابق برنامه ریزی قبلی"، در مرتبه چهارم گوپه‌های "حضور به موقع استاد در کلاس درس و رعایت طول زمان کلاس درس"، مرتبه پنجم گوپه "اجرای دروس بر اساس طرح درس توسط اساتید در هر نیمسال تحصیلی"، مرتبه ششم گوپه "ارائه طرح درس یا سرفصل دروس توسط اساتید در هر نیمسال تحصیلی"، مرتبه هفتم گوپه "طرح سؤالاتی در رابطه با درس جدید به منظور فعال کردن دانشجویان"، مرتبه هشتم گوپه‌های "محول کردن تکالیف و فعالیت‌های کلاسی معین به دانشجویان و پرسش از دانشجویان بر اساس مطالب ارائه شده قبلی" و در مرتبه نهم گوپه‌های "انجام حضور و غیاب در هر جلسه و اجرای آیین نامه غیبت دانشجویان" قرار دارند.

نتایج دیگر مطالعه در سه گوپه ی ویژگی‌های علمی اساتید نشان داد با سطح معناداری برابر ۰/۰۰۱ دارای تفاوت معنادار هستند، به طوری که گوپه ی "توان علمی و قدرت تفهیم مطالب توسط مدرس" دارای بالاترین امتیاز و گوپه‌های "ارائه مطالب درسی از منابع جدید و متنوع موجود و داشتن تجربه تدریس در ارائه درس مربوطه" در مرتبه دوم قرار دارند.

هشت گوپه ی ویژگی های فردی اساتید با هم مقایسه شدند و مشخص گردید اختلاف معناداری با $p=0/001$ دارند. به طوری که، "گوپه رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو" دارای بالاترین امتیاز، در مرتبه دوم گوپه‌های "ایجاد نظم و انضباط و مدیریت کلاس، استفاده از سرعت مناسب در تدریس، انگیزه و علاقه بالای مدرس به تدریس و انعطاف‌پذیری، قاطعیت و شوخ طبعی مدرس" قرار دارند، در مرتبه سوم گوپه "استفاده از حرکات و اشارات و راه رفتن مناسب در کلاس"، در مرتبه چهارم گوپه "آراستگی ظاهر و پوشش مناسب" و گوپه "لهجه و صدای مناسب مدرس" در مرتبه پنجم قرار دارد.

Wilk بررسی شد. همچنین برای بررسی ارتباط بین متغیرهای کیفی از آزمون کای اسکوار استفاده شد. لازم به ذکر است سطح معناداری آزمون‌های مورد استفاده در پژوهش کوچکتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته می‌شود. تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام گرفت.

یافته‌ها

در مطالعه حاضر ۳۵۱ نفر از دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان در نیمسال دوم تحصیلی ۱۳۹۸_۱۳۹۷ شرکت کردند. دانشجویان در محدوده سنی ۱۸ تا ۲۹ سال با میانگین و انحراف معیار $21/51 \pm 2/04$ سال بودند. اغلب شرکت کنندگان (۵۰/۴ درصد، ۱۷۷ نفر) مذکر بودند؛ (۳۱/۱ درصد، ۱۰۹ نفر) دانشجوی پرستاری، (۲۷/۶ درصد، ۹۷ نفر) رشته پزشکی، (۷/۱ درصد، ۲۵ نفر) اتاق عمل، (۷/۴ درصد، ۲۶ نفر) علوم آزمایشگاهی، (۷/۴ درصد، ۲۶ نفر) هوشبری، (۵/۷ درصد، ۲۰ نفر) فوریتهای پزشکی، (۷/۴ درصد، ۲۶ نفر) بهداشت محیط، (۳/۱ درصد، ۱۱ نفر) فناوری اطلاعات سلامت و (۳/۱ درصد، ۱۱ نفر) در رشته کتابداری در حال تحصیل بودند. اکثریت پاسخ‌دهندگان (۲۳/۶ درصد، ۸۳ نفر) در ترم ۲ مشغول به تحصیل بودند. (۷۵/۸ درصد، ۲۶۶ نفر) ساکن خوابگاه و (۸۰/۹ درصد، ۲۸۴ نفر) شاغل نبودند.

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، گوپه‌های ویژگی‌های حرفه‌ای اساتید با سطح معناداری برابر ۰/۰۰۱ دارای تفاوت معنادارند به طوری که، گوپه "اختصاص زمان استراحت به دانشجویان در ضمن تدریس" دارای بالاترین امتیاز، در مرتبه دوم گوپه‌های "ارائه جزوه یا منبع مشخص درسی، تناسب دروس ارائه شده با تخصص اعضای هیئت علمی، استفاده از امکانات و تجهیزات آموزشی موجود و در دسترس بودن استاد به منظور پاسخگویی به سؤالات دانشجویان" قرار دارند، در مرتبه

جدول ۱. ویژگی های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشجوین دانشکده علوم پزشکی آبادان

Table 1. Characteristics of a good professor from the perspective of students at Abadan Faculty of Medical Sciences

ویژگی ها	عبارات	میانگین	انحراف معیار	رتبه	نتایج آزمون
ویژگی های حرفه ای	اختصاص زمان استراحت به دانشجویان در ضمن تدریس	۴/۵۷۲۶	۰/۵۰۷	۱	*Chi-Square= ۲۲۲۹/۰۶۶ Df=۱۴ p-value = ۰/۰۰۱
	ارائه جزوه یا منبع مشخص درسی	۴/۲۵۶۴	۰/۶۲۱	۲	
	تناسب دروس ارائه شده با تخصص اعضای هیئت علمی	۴/۲۷۳۵	۰/۷۳۲	۲	
	استفاده از امکانات و تجهیزات آموزشی موجود	۴/۲۶۲۱	۰/۶۷۲	۲	
	در دسترس بودن استاد به منظور پاسخگویی به سوالات دانشجویان	۴/۲۱۰۸	۰/۷۲۹	۲	
	اجرای برنامه امتحانات مطابق برنامه ریزی قبلی	۴/۰۷۹۸	۰/۷۱۷	۳	
	حضور به موقع استاد در کلاس درس	۴/۰۷۶۹	۰/۸۱۹	۴	
	رعایت طول زمان کلاس درس	۴/۰۲۸۵	۰/۷۹۲	۴	
	اجرای دروس بر اساس طرح درس توسط اساتید در هر نیمسال تحصیلی	۳/۸۶۶۱	۰/۷۶۱	۵	
	ارائه طرح درس یا سرفصل دروس توسط اساتید در هر نیمسال تحصیلی	۳/۷۲۶۵	۰/۸۰۳	۶	
	طرح سوالاتی در رابطه با درس جدید به منظور فعال کردن دانشجویان	۳/۶۱۸۲	۰/۹۵۱	۷	
	پرسش از دانشجویان بر اساس مطالب ارائه شده قبلی	۳/۲۳۹۳	۱/۲۷۱	۸	
	محول کردن تکالیف و فعالیت های کلاسی معین به دانشجویان	۳/۳۷۰۴	۱/۱۷۱	۸	
انجام حضور و غیاب در هر جلسه	۱/۹۳۴۵	۰/۸۲۴	۹		
اجرای آیین نامه غیبت دانشجویان	۱/۹۲۵۹	۰/۷۵۶	۹		
ویژگی های علمی	توان علمی و قدرت تفهیم مطالب توسط مدرس	۴/۴۵۳۰	۰/۶۱۶	۱	*Chi-Square= ۳۶/۰۵۶ Df=۲ p-value = ۰/۰۰۱
	ارائه مطالب درسی از منابع جدید و متنوع موجود	۴/۱۵۹۵	۰/۸۱۹	۲	
	داشتن تجربه تدریس در ارائه درس مربوطه	۴/۱۹۶۶	۰/۷۶۹	۲	
ویژگی های فردی	رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو	۴/۳۶۷۵	۰/۵۵۴	۱	*Chi-Square= ۱۲۹/۹۹۶ Df=۷ p-value = ۰/۰۰۱
	ایجاد نظم و انضباط و مدیریت کلاس	۴/۲۶۲۱	۰/۷۱۳	۲	
	استفاده از سرعت مناسب در تدریس	۴/۱۶۸۱	۰/۶۷۸	۲	
	انگیزه و علاقه بالای مدرس به تدریس	۴/۲۳۰۸	۰/۶۳۳	۲	
	انعطاف پذیری، قاطعیت و شوخ طبعی مدرس	۴/۲۳۰۸	۰/۶۶۸	۲	
	استفاده از حرکات و اشارات و راه رفتن مناسب در کلاس	۴/۱۰۵۴	۰/۷۴۳	۳	
	آراستگی ظاهر و پوشش مناسب	۳/۹۷۴۴	۰/۷۴۲	۴	
	لهجه و صدای مناسب مدرس	۳/۹۰۸۸	۰/۶۹۵	۵	

*فریدمن (۵۵/۸ درصد) موافق و "اختصاص زمان استراحت به دانشجویان در ضمن تدریس" با ۲۰۳ رای (۵۷/۸ درصد) کاملاً موافق بالاترین امتیاز را دارند و در گویه های ویژگی های علمی اساتید گویه "توان علمی و قدرت تفهیم مطالب توسط استاد" با ۱۴۶ (۴۲/۵ درصد) موافق و ۱۸۲ (۵۱/۹ درصد) کاملاً موافق بالاترین امتیاز را دارد و در

یافته دیگر در رابطه با فراوانی دانشجویان با نگرش مثبت (موافق و کاملاً موافق) نسبت به موارد ذکر شده در پرسشنامه ویژگی های اساتید همان طور که در جدول ۲ مشاهده می شود، در گویه های ویژگی های فردی اساتید گویه "ارائه جزوه یا منبع مشخص درسی" ۱۹۶ نظر

گویه های ویژگی های فردی گویه "رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو" با ۱۹۶ (۵۸/۸ درصد) موافق و ۱۴۲ گویه های ویژگی های فردی گویه "رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو" با ۱۹۶ (۵۸/۸ درصد) موافق و ۱۴۲ گویه های ویژگی های فردی گویه "رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو" با ۱۹۶ (۵۸/۸ درصد) موافق و ۱۴۲

جدول ۲. فراوانی دانشجویان با نگرش مثبت ویژگیهای اساتید از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان

Table 2. Frequency of students with a positive attitude of professors' characteristics from the perspective of students of Abadan Faculty of Medical Sciences

ردیف	عبارات	موافق		کاملاً موافق	
		درصد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی
ویژگیهای حرفه‌ای	حضور به موقع استاد در کلاس درس	۱۴۷	۴۱/۹	۱۲۱	۳۴/۵
	رعایت طول زمان کلاس درس	۱۶۳	۴۶/۴	۱۰۴	۲۹/۶
	اختصاص زمان استراحت به دانشجویان در ضمن تدریس	۱۴۶	۴۱/۶	۲۰۳	۵۷/۸
	انجام حضور و غیاب در هر جلسه	۱۲	۳/۴	۱	۰/۳
	ارائه جزوه یا منبع مشخص درسی	۱۹۶	۵۵/۸	۱۲۳	۳۵/۰
	اجرای برنامه امتحانات مطابق برنامه ریزی قبلی	۱۸۷	۵۳/۳	۹۹	۲۸/۲
	محول کردن تکالیف و فعالیت های کلاسی معین به دانشجویان	۱۰۷	۳۰/۵	۶۸	۱۹/۴
	پرسش از دانشجویان بر اساس مطالب ارائه شده قبلی	۷۶	۲۱/۷	۷۷	۲۱/۹
	تناسب دروس ارائه شده با تخصص اعضای هیئت علمی	۱۳۷	۳۹/۰	۱۵۵	۴۴/۲
	استفاده از امکانات و تجهیزات آموزشی موجود	۱۶۹	۴۸/۱	۱۳۷	۳۹/۰
	ارائه طرح درس یا سرفصل دروس توسط اساتید در هر نیمسال تحصیلی	۱۳۲	۳۷/۶	۶۷	۱۹/۱
	اجرای دروس بر اساس طرح درس توسط اساتید در هر نیمسال تحصیلی	۱۴۵	۴۱/۳	۸۰	۲۲/۸
	طرح سؤالاتی در رابطه با درس جدید به منظور فعال کردن دانشجویان	۱۲۱	۳۴/۵	۷۱	۲۰/۲
	در دسترس بودن استاد به منظور پاسخگویی به سؤالات دانشجویان	۱۵۲	۴۳/۳	۱۳۷	۳۹/۰
ویژگیهای علمی	اجرای آیین نامه غیبت دانشجویان	۸	۲/۳	۰	۰/۰
	ارائه مطالب درسی از منابع جدید و متنوع موجود	۱۱۳	۳۲/۲	۱۴۸	۴۲/۲
	داشتن تجربه تدریس در ارائه درس مربوطه	۱۳۳	۳۷/۹	۱۴۴	۴۱/۰
ویژگیهای فردی	توان علمی و قدرت تفهیم مطالب توسط مدرس	۱۴۶	۴۱/۶	۱۸۲	۵۱/۹
	ایجاد نظم و انضباط و مدیریت کلاس	۱۴۹	۴۲/۵	۱۴۷	۴۱/۹
	استفاده از حرکات و اشارات و راه رفتن مناسب در کلاس	۱۵۴	۴۳/۹	۱۱۷	۳۳/۳
	استفاده از سرعت مناسب در تدریس	۱۸۶	۵۳/۰	۱۱۳	۳۲/۲
	لهجه و صدای مناسب مدرس	۱۷۹	۵۱/۰	۷۰	۱۹/۹
	رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو	۱۹۶	۵۵/۸	۱۴۲	۴۰/۵
	انگیزه و علاقه بالای مدرس به تدریس	۱۹۲	۵۴/۷	۱۲۰	۳۴/۲
	انعطاف پذیری، قاطعیت و شوخ طبعی مدرس	۱۷۹	۵۱/۰	۱۲۷	۳۶/۲
	آراستگی ظاهر و پوشش مناسب	۱۵۸	۴۵/۰	۹۲	۲۶/۲

یافته دیگر نشان داد، از نظر ویژگی های کلی یک استاد خوب، همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود، گویه های ویژگی های علمی بالاترین امتیاز، سپس گویه ویژگی های

یافته دیگر نشان داد، از نظر ویژگی های کلی یک استاد خوب، همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود، گویه های ویژگی های علمی بالاترین امتیاز، سپس گویه ویژگی های

فردی با اندکی تفاوت در مرتبه دوم و در نهایت گویه ویژگی‌های حرفه‌ای در مرتبه سوم قرار دارد.

جدول ۳. ویژگی‌های کلی یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان

Table 3. General characteristics of a good professor from the perspective of students of Abadan Faculty of Medical Science

عبارات	میانگین	انحراف معیار	رتبه	نتایج آزمون
ویژگی‌های علمی	۴/۲۶۹۷	۰/۵۱۵	۱	*Chi-Square= ۲۹۸/۳۴۱ Df=۲ p-value = ۰/۰۰۱
ویژگی‌های فردی	۴/۱۵۶۰	۰/۳۶۴	۲	
ویژگی‌های حرفه‌ای	۳/۶۹۶۱	۰/۴۴۶	۳	

*فریدمن

بحث و نتیجه‌گیری

ارزشیابی اساتید نوعی ارزشیابی است که هدف آن تعیین میزان موفقیت و کارآمد بودن اساتید در دستیابی به اهداف آموزشی می‌باشد و در این میان دانشجویان، گروه‌های اصلی دریافت‌کننده محصولات آموزشی در دانشگاه‌ها هستند و استفاده از نظرات آنان در ارتباط با کیفیت آموزشی اساتید و میزان حصول آنها به اهداف آموزشی باید مورد توجه قرار گیرد. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان انجام گرفت.

بر اساس نتایج این پژوهش، میانگین ویژگی‌های علمی اساتید بالاتر از دو ویژگی دیگر، یعنی ویژگی‌های فردی (با اندکی تفاوت) و ویژگی‌های حرفه‌ای بوده است. در مطالعات دیگر بالاترین میانگین نمرات به ترتیب مربوط به ویژگی‌های حرفه‌ای، علمی و فردی استاد بود (چرکزی ۱۳۹۱، شکورنیا ۱۳۸۴). در مطالعه ظهور (۲۰۰۴)، دانشجویان از میان چهار بخش از ویژگی‌های یک استاد خوب، به ترتیب اولویت را به بخش شخصیت فردی و بعد توانایی برقراری ارتباط، دانش پژوهی و روش تدریس دادند.

یافته مطالعه موجود در بخش ویژگی‌های حرفه‌ای، نشان دهنده توجه دانشجویان به "زمان استراحت به دانشجویان در ضمن تدریس"، "ارائه جزوه یا منبع مشخص درسی"، "تناسب دروس ارائه شده با تخصص اعضای هیئت علمی"، "استفاده از امکانات و تجهیزات آموزشی موجود"

و "در دسترس بودن استاد به منظور پاسخگویی به سؤالات دانشجویان" است. اهمیت دادن به ویژگی‌های حرفه‌ای می‌تواند به جلب توجه دانشجویان در کلاس درس و تأثیر آن در یادگیری مطالب درسی کمک کند. "اجرای آیین نامه غیبت دانشجویان" و "انجام حضور و غیاب در هر جلسه" به ترتیب کمترین امتیازات را در بین ویژگی‌های حرفه‌ای به خود اختصاص داده بود که با مطالعات دیگر همسوست (چرکزی ۱۳۹۱، شکورنیا ۱۳۸۴). در مطالعه حیاتی (۱۳۹۸) بیشترین جنبه رضایتمندی دانشجویان از استاد در ارتباط با معرفی منابع اطلاعاتی در دسترس از طرف اساتید بوده است. از میان ویژگی‌های علمی "توان علمی استاد" بالاترین نمره را به خود اختصاص داد که با سایر مطالعات همخوانی دارد (چرکزی ۱۳۹۱، شکورنیا ۱۳۸۴، مباشری ۱۳۹۰). و "ارائه مطالب درسی از منابع جدید و متنوع موجود" کمترین میانگین را داشت که می‌تواند به دلیل تمایل بیشتر دانشجویان به استفاده از جزوه باشد (آقاملایی ۱۳۸۶).

در بین ویژگی‌های فردی "رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو" بالاترین نمره را به خود اختصاص داد که با مطالعه آقاملایی در هرمزگان همخوانی داشت (آقاملایی ۱۳۸۶). مالیک (۲۰۱۳) اظهار داشت خصوصیات فردی استاد شامل مهارت‌های ارتباطی، نحوه صحبت کردن، احساسات، صداقت، هوش، قابلیت اعتماد، شور و شوق، کنجکاوی و کارآیی، زیبایی را به شخصیت او

آنان شاید بتوانند به نتایج مطمئن تر و قابل قبول تری دست یابند.

تشکر و قدردانی

این مطالعه بخشی از طرح پژوهشی مصوب دانشکده علوم پزشکی آبادان در تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۶ به شماره 371-96U می باشد. بدین وسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشکده علوم پزشکی آبادان که حمایت مالی این طرح را بر عهده داشتند و همچنین از کلیه دانشجویانی که ما را در انجام این مطالعه یاری کردند، تشکر و قدردانی می شود.

References

- Aghamolayi T, Abedini S, 2008, Comparison of Self and Students' Evaluation of Faculty Members in School of Health of Hormozgan University of Medical Sciences. *Iran J Medical Education*, Vol.7, No. 2, Pp.191-199. [in Persian]
- Arboni F, Nourian A, Bakhshodeh H, 2011, A Survey of Students and Academic Members' Views about Marters Evaluation Regarding the Quality of Teaching, *J Med Educ Dev* , Vol. 3, No.5 , Pp.1-10. [in Persian]
- Amini M, Najafipour S, Torkan N, et al 2010, Correlation between educational performance and communication skills of Jahrom medical teachers. *Iran J Babol Univ Med Sci*, Vol.12, No.1, Pp. 100-105. [in Persian]
- Ansari U, Malik S.K, Image of an effective teacher in 21st century classroom, 2013, *WJEIS*, Vol. 3, No.4, Pp. 2146-7463.
- Benton SL, Cashin WE, Student ratings of teaching: a summary of the research. [cited January 2011]. Available from: https://www.researchgate.net/publication/308904846_IDEA_Paper_No_50_Student_ratings_of_teaching_

می بخشد. از طریق این خصوصیات، او می تواند با همکاران و دانشجویان یک محیط کاری کارآمد و سودمند ایجاد کند. این مهارت با گذشت زمان و تجربه حاصل می شود.

ارزیابی و ارتقای کیفیت یاددهی و یادگیری در نظام های دانشگاهی با توجه جدی به تمامی عوامل درگیر در این فرآیند صورت می گیرد و اعضای هیئت علمی دانشگاه ها نقش مهمی را در این فرآیند ایفا می کنند. با توجه به اینکه مطالعات مختلف معیارهای متعددی جهت شناسایی اساتید نمونه در حیطه های مختلف از دیدگاه دانشجویان شناسایی کرده اند، توجه اساتید به این معیارها می تواند موجب جلب اعتماد آنان به فرآیند ارزشیابی و احتمال واکنش مثبت آنان به بازخوردهای ارزشیابی و بهبود عملکرد آموزشی شان گردد.

از نقاط قوت این مطالعه آشنایی با دیدگاه های دانشجویان در ارتباط با ویژگی های یک استاد خوب است. لذا، ضرورت دارد که اساتید از اهمیت ارتقا و بهبود مهارت های حرفه ای خود آگاه شوند. لازم است اساتید در دوره های بازآموزی توسعه حرفه ای آموزش مداوم دانشگاه، شیوه های تدریس اثربخش را آموزش ببینند تا در برنامه ریزی و ساماندهی فعالیت های آموزشی خود این ویژگی ها را در نظر گرفته و در جهت بالا بردن میزان کارایی، دانش و تجربه خود، تقویت انگیزه در دانشجویان و شناخت نقاط قوت و ضعف خود کوشش کنند.

گرچه باید پذیرفت که در ارزیابی یک استاد خوب تنها بسنده کردن به نظرات دانشجویان کافی نخواهد بود، که از محدودیت های این پژوهش به شمار می آید و از آنجایی که مطالعات صورت گرفته در سایر دانشگاه های کشور مؤید این مطلب است که بین دیدگاه های دانشجویان اختلاف نظرهایی وجود داشته و لزوماً دیدگاه ها یکسان نبوده است لذا، پیشنهاد می شود در مطالعات بعدی با شرکت دادن اعضای هیئت علمی و کارکنان واحد آموزش و شناخت دیدگاه ها و نقطه نظرات

- impact on teaching and their morale, *JSLI*, **Vol.6**, No. 2, **Pp.108-136**. [in Persian]
- Mobashery M, Khosravi S H, Deris F ,et all 2011, Characteristics of a Good Teacher in Terms of Students of Health School in Shahrekord University of Medical Sciences, *rme*, **Vol. 3**, No. 2, **Pp.1-8**. [in Persian]
- Najafi M.H.R, Ismaeli A., 2009, The role of evaluation in promotion of technical-engineering educations quality , Publication place: the engineering education in Iran 2025 conference. [in Persian]
- Navabi, N, Jahanian E, Haji Ahmadi, M, Parvaneh M, 2010 ,Criteria for a Desirable Teacher from the View Point of Students of Babol University of Medical Sciences. *JBUMS*; 12 (5) :7-13. [in Persian]
- Nobakht M, Roudbari M , 2012, Assessment of students from quality teachers education in Tehran University of Medical Sciences. *Teb and tazkieh* ,**Vol.1**,**Pp.22-26**. [in Persian]
- Rajabiyan Gharib F, Hejazi S.Y, Omid M, 2014, The Importance of Teaching Quality Factors from Student's Viewpoints by Applying Artificial Neural Network Sensitivity Analysis. *Iran J Agricultural Education Administration Research* , **Vol.29**, **Pp.13-21**. [in Persian]
- Segers M, Dochy F, 1996 ,Quality assurance in higher education: Theoretical consideration and empiricalevidence. *Stud Educ Eval*, **Vol.22**, No.12, **Pp.115-137**.
- Shakurnia A, Malayeri AR, Torabpour M, et al, 2006, Correlation between Student Evaluation of Teaching and Students' Grades, *Iran J Med Educ* , **Vol.1**, No.6 ,**Pp.51-58**. [in Persian]
- A_summary_of_research_and_literatur e.
- Brahoioe F, 2013, Studying the characteristics of a successful professor from the viewpoint of the students of Shiraz University, *EDUC*, **No.32**, **Pp.125-148**. [in Persian]
- Charkazi A, Badeleh M T, Hosseini S A, et all 2013, The Viewpoint of Students about The Influential Factors of Teacher's Performance in Theoretical Courses in Golestan University of Medical Sciences' Students. *jgbfnm*, **Vol.9** , No.2, **Pp. 56-64**. [in Persian]
- Esmaeili M R, Hozni S A, Mosazadeh B, Zavareh A, 2017 ,Good Teacher's Characteristics and its Influence on Dental Students Academic Motivation In Guilan University of Medical Sciences, *rme*, **Vol. 9** , **No.3**, **Pp.10-18**. [in Persian]
- Ghadami A, Salehi B, Sajadi S, 2007, Student's Points of view regarding effective factors in establishing communication between students and faculty members. *Iran J Med Educ* ,**Vol. 7**, No.1,**Pp. 149-154**. [in Persian]
- Mahmoudi Sahebi M, Nasri S, Gholinia Ghalzam H, 2013, Identifying Criteria for Evaluating Teaching Performance of Faculty Members with Emphasizing on Engineering Teaching, *JTE*, **Vol.7**, No.4,**Pp. 315-324**. [in Persian]
- Maraghi E, Hayati F, Hayati F, 2019, Quality of Educational Services from Students' Viewpoint at Abadan Faculty of Medical Sciences. *Educational Development of Judishapur*, **Vol.10** , **No.3**, **Pp. 176-186**. [in Persian]
- Mehdinejad V, Nazeri SH, 2014 , Faculty members' perceptions of student evaluation of teaching and its

Zohoor A, Eslaminejad T, 2004, Teacher's effective teaching criteria as viewed by the students of Kerman University of Medical Sciences, *Journal of Medical Education*, **Vol.4**, No.2, **Pp.65-70**. [in Persian]

Shakournia A, Elhampour H, Mozaffari A, et al 2008, Ten Year Trends in Faculty Members' Evaluation Results in Jundishapur University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, **Vol.7**, No. 2, **Pp.309-316**. [in Persian]

Tootoonchi M, Changiz T, Alipour L, et al 2006, Faculty Members' Viewpoints towards Teacher Evaluation Process in Isfahan University of Medical Science, *Iranian Journal in medical Education*, **Vol.6**, No.1, **Pp.23-31**. [in Persian]

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال یازدهم، شماره ۳، پاییز ۹۹

بررسی ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان

فرخنده حیاتی*: عضو هیأت علمی، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشکده علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران.
فرزانه حیاتی: کارشناس ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.
سمانه نعیمی: دانشجو، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشکده علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران.

چکیده: ارزشیابی اساتید به عنوان یکی از استراتژی‌های مهم برای ارتقای کیفیت آموزشی مورد توجه دانشگاه‌هاست. پژوهش حاضر مطالعه با هدف تعیین ملاک‌های سنجش عملکرد اساتید از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی آبادان انجام شد. این مطالعه توصیفی در سال ۱۳۹۸ بر روی ۳۵۱ دانشجوی دانشکده علوم پزشکی آبادان انجام شد. افراد به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند و به دو پرسشنامه مشخصات دموگرافیک و استادخوب (محقق ساخته) پاسخ دادند. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS (نسخه ۲۲) و آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی مطلق و نسبی) و استنباطی (کای اسکوتر) انجام شد. ویژگی‌های علمی اساتید با میانگین $4/0 \pm 2697/515$ مهم ترین عامل در ارزشیابی بود و ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای آنان به ترتیب با میانگین $4/0 \pm 1560/364$ و $3/6961 \pm 0/446$ در اولویت بعدی قرار داشتند. در بخش ویژگی‌های علمی "توان علمی و قدرت تفهیم مطالب توسط استاد" با میانگین $4/4530 \pm 0/616$ ، در بخش ویژگی‌های حرفه‌ای "اختصاص زمان استراحت به دانشجویان در ضمن تدریس" با میانگین $4/5726 \pm 0/507$ و در بخش ویژگی‌های فردی "رعایت ادب و احترام در ارتباط با دانشجو" با میانگین $4/3675 \pm 0/554$ بیشترین نمره را به خود اختصاص دادند. علیرغم مهم بودن توان علمی استاد، اختصاص زمان استراحت به دانشجویان بیشترین میانگین $4/5726 \pm 0/507$ را در بین همه گویه‌ها به خود اختصاص داد. بر اساس نتایج به دست آمده از این مطالعه، ضرورت دارد اساتید از اهمیت ارتقا و بهبود مهارت‌های حرفه‌ای خود آگاه شوند تا بتوانند نقاط ضعف موجود در فرایند تدریس را شناسایی و برطرف کنند.

واژگان کلیدی: ارزشیابی، استاد خوب، دیدگاه دانشجویان.

*نویسنده‌ی مسؤوول: عضو هیأت علمی، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشکده علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران.

Email: farkhonde_hayati@yahoo.com